

Toenemende tweedeling in de samenleving

Jaarverslag Armoedecoalitie Utrecht 2020

De Armoedecoalitie: verbindend en signalerend

De Armoedecoalitie Utrecht is een bundeling van maatschappelijke organisaties, initiatieven en mensen¹ in de stad rondom het thema armoede. We willen een antwoord geven op de hoogste noden van mensen met een laag inkomen. Ons doel is dat het aantal mensen in ernstige armoede afneemt, kinderen meer kansen krijgen en de ontstane tweedeling in de samenleving vermindert.

We doen dit door:

- Signalering en analyse; agendazetting; en lobby richting het Rijk;
- Initiëren van verbeteringen in de uitvoeringspraktijk (o.a. door armoede en schulden te integreren in werkprocessen zoals partners werkgroep jongeren); opruimen van hobbels en drempels, en vereenvoudigen toegang tot regels en fondsen;
- Ervaringsdeskundigen een prominente rol te geven in het signaleren en mee bedenken en uitvoeren van werkzame oplossingen; in het zichtbaar en bespreekbaar maken van armoede en schulden.

Bij de Armoedecoalitie zijn ruim 250 mensen aangesloten en zo'n 55 organisaties. Er werkt structureel 1 betaalde kracht voor 0,5 fte en 22 vrijwilligers zijn betrokken om armoede en sociale uitsluiting tegen te gaan. Incidenteel wordt er op projectbasis extra menskracht ingeschakeld.

Corona

In 2020 brak corona door. Dit had een groot effect op de samenleving en op onze activiteiten. De samenleving ging op slot, waardoor veel mensen verstoken waren van hulp en sociale contacten. Mensen met een klein netwerk en mensen die niet zo digitaal vaardig zijn hadden het extra zwaar. Evenals kinderen die opgroeien in een gezin met een laag inkomen. Met man en macht zetten talloze organisaties en mensen zich in om kinderen van een laptop te voorzien, te helpen bij hun schoolwerk en ouders te ondersteunen. Maaltijden werden klaargemaakt en aan huis bezorgd om eenzaamheid te bestrijden.

Corona maakte het belang zichtbaar van **dienstverlening dichtbij en ontmoeting**. Mensen in kwetsbare situaties hebben vaak behoefte aan direct contact, een luisterend oor en ontmoeting. Sommige mensen bleken heel goed in staat om dit digitaal te doen, maar voor velen was live contact essentieel. Wij maakten ons daarom hard voor het openhouden van live-dienstverlening en ontmoetingsplekken voor mensen in kwetsbare situaties. Veel mensen gaven aan last te hebben van sociale verschraling. Ook leidde corona tot nieuwe doelgroepen, zoals mensen die hun baan verloren, zzp-ers en jongeren. Mensen met de minste arbeidsrechten vielen buiten veel compensatieregelingen. Jongeren misten live contact met mede-jongeren en perspectief.

---

¹ Aangesloten organisaties zijn: Tussenvoorziening, Leger des Heils, U Centraal, JoU, Lister, Buurtteams jeugd en gezin en Buurtteams Sociaal, Samenwerkende Utrechtse Woningcorporaties, Moviera, Zilveren Kruis, Hogeschool Utrecht, Emmaus, Al Amal, Solgu, Ubuntu-huis, U-2B Heard!, Cosbo, Nisbo, Steunpunt GGz, buurtpastoraten van de kerken, Dock, Asha, Akder, Nisbo, ervaringsdeskundigen, Humanitas, Leergeld, Vluchtelingenwerk, Jeugdfonds cultuur en sport, Big Brothers Big Sisters, Utrecht in Dialoog en vele anderen. Met de gemeente werken we actief samen.

Digitale kloof

Ook liet corona zien hoe groot de digitale kloof is in de samenleving. Veel mensen met een kleine beurs beschikken niet over de noodzakelijke digitale hulpmiddelen (een goed werkende computer en werkend internet) en vaardigheden. Zij bleven daardoor meer verstoken van hulp en contact.

Op gebied van digitale inclusie zijn we daarom bezig met het maken van een voorstel om dit vraagstuk de komende jaren met voorrang aan te pakken.

Landelijke inzet

Als Armoedecoalitie zetten wij ons landelijk met succes in om terugvorderingen van uitkeringen, schulden en rekeningen op te schorten evenals de kostendelersnorm. We bepleitten het stopzetten van afsluiting van gas, water, licht en internet, tijdens corona. En het handhaven van hulp- en steunmogelijkheden. Juist voor mensen in kwetsbare situaties. Een brief hierover aan het kabinet werd op bijna alle punten overgenomen.

Informatieverstrekking

Eens in de twee weken gaven we overzichtelijk weer welke steunmogelijkheden er waren in de stad, zodat mensen zoveel mogelijk gebruik konden maken van de regelingen en initiatieven.

We startten ook met een speciale Nieuwsbrief. In totaal brachten we 10 Nieuwsbrieven uit en maakten ruim 30.000 bezoekers gebruik van de website.

Ondertussen schakelden we zelf over naar online bijeenkomsten. Dat legde een grote druk op onze vrijwilligers en deelnemers. Het is niet makkelijk om je vrijwilligerswerk opeens digitaal te gaan doen. Ook bleken veel vrijwilligers digitaal niet goed toegerust. Gelukkig ontvingen we eind 2020 **17 laptops van '!petdirect'** zodat we onze vrijwilligers konden toerusten om digitaal mee te kunnen doen.

Signalering

In 2020 agendeerden we drie onderwerpen om verder mee aan de slag te gaan: de digitale kloof, bijzondere bijstand voor brillen en de eigen bijdrage voor individuele wmo-voorzieningen.

- Het aanpakken van de **digitale kloof** tussen mensen met en zonder digitale hulpmiddelen en/of vaardigheden is nodig om te zorgen dat iedereen kan meedoen.
- **Hans Anders schonk de Armoedecoalitie 50 brillen** en oogmetingen ter waarde van 350 euro per bril om te zorgen dat ook mensen met een kleine beurs letterlijk zicht hebben. In samenwerking met het buurtteam en stadsgeldbeheer hebben we de brillen zo goed mogelijk verspreid onder mensen die een bril nodig hebben en deze niet vergoed kregen via de bijzondere bijstand. Tegelijkertijd onderzochten we wat maakt dat de Bijzondere bijstand op dit gebied minder goed benut wordt. Dit mondde uit in een verbetertraject om de mogelijkheid om brillen vergoed te krijgen via de bijzondere bijstand breder onder de aandacht te brengen van hulp- en dienstverleners en daarna bewoners.
- Sinds begin 2020 is de inkomensafhankelijke **eigen bijdrage** omgezet in een basistarief van € 19,- per maand voor individuele WMO-voorzieningen. Dit leidt in de praktijk tot een verminderde toegang tot geïndiceerde zorg. Zorg die mensen nodig hebben. Mensen die dak- en thuisloos zijn geweest en vanwege hun persoonlijk herstel de stap kunnen maken naar ambulant wonen moeten daardoor opeens € 19,- per maand betalen voor de noodzakelijke begeleiding. Op een leefgeld niveau van € 50,- per week waarin je elk dubbeltje omdraait, is dat een forse aanslag. Het leidt tot zorgvermindering en zorgmijding.

Daarom zetten wij ons in om de eigen bijdrage voor individuele WMO-voorzieningen weer inkomensafhankelijk te maken en voor minima tot 130% van de bijstandsnorm terug te brengen naar € 0,-.

Het Grote Utrecht Stadsdiner en de Ronde van Sint Maarten

Met een paar duizend Utrechters samen eten tijdens Internationale Armoededag. Zoals ieder jaar organiseren we een evenement rond Internationale Armoededag (17 oktober). Omdat we dit jaar geen grote aantallen mensen bij elkaar konden brengen, hebben we samen met Sharing Arts Society, Stichting Dialoog en Bibliotheek Utrecht het Grote Utrecht Stadsdiner georganiseerd. Het uitgangspunt was 'samen delen'; zowel het delen van maaltijden als verhalen. We deelden 2000 vier-persoons maaltijdpakketten uit met spelletjes en vragen over armoede, waarmee 8000 eters werden bereikt. Er zat ook een oproepje bij de uitzending op RTV Utrecht die avond te volgen, waar onder andere ervaringsdeskundigen hun verhaal over leven in armoede deden. Tijdens de live uitzending werd af en toe overgeschakeld naar verschillende dinerlocaties. Onder andere dankzij de zeer actieve inzet van 7 ervaringsdeskundige ambassadeurs van de Armoedecoalitie, kozen 45 sociale en maatschappelijke organisaties (zoals buurtwerkkamers, Majella,

NoiZ, Sleep Inn, Bij Bosshardt, Emmaus) ervoor om met bewoners diners in kleine groepjes te organiseren. Of het eten te serveren in de wijk, het park (U-2B Heard!) en op plekken waar veel jongeren komen (JoU). Op deze manier werd - coronaproof – ontmoeting, samen eten en samen delen mogelijk gemaakt. De actie werd erg positief ontvangen. Deelnemers waren erg te spreken over het gezellige, kleinschalige karakter van de etentjes en tegelijkertijd het grootschalige bereik. Met de filmpjes en krantenartikelen hadden we een groot bereik, om enerzijds aandacht te vragen voor armoede en mensen hier een inkijk in geven, en anderzijds beeldvorming aan te passen en mensen te laten voelen dat armoede iets is waar mensen niet voor kiezen en veelal door botte pech in terecht komen.

Met de campagne voor het Grote Utrecht Stadsdiner haalden we ruim € 5.000,- op voor de voedselbank.

Daarnaast organiseerde Sharing Arts Society in samenwerking met de Armoedecoalitie de film van Sint Maarten. Ook hier waren de inspiratiethema's 'armoede' en 'samen delen'. Groepjes uit verschillende delen van Utrecht, van brugklassers tot Chinese ouderen uit Leidsche Rijn, maakten lichtsculpturen. Deze sculpturen zijn samengebracht met muziek in de Film van Sint Maarten, die via de lokale televisie uitgezonden werd.

In december organiseerden we in samenwerking met de bibliotheek op 3 locaties kleinschalige Mooi Meegenomen, informatie- en weggeefmarkten. Bedoeld om mensen enerzijds te informeren over regelingen en mogelijkheden en hen tegelijkertijd mooie kinderboeken of winterspullen te laten uitkiezen.

Vroegsignalering en preventie

In samenwerking met de gemeente en Raedelijk organiseerden we twee keer een webinar. Een voor huisartsen en een voor de jeugd gezondheidszorg. Aan beide bijeenkomsten namen telkens tussen de 35 en 40 mensen deel. In korte tijd lieten we huisartsen en jgz medewerkers kennis maken met het thema armoede. Wat betekent armoede voor mensen, welke dilemma's brengt het met zich mee, hoe signaleer je het en vooral ook welke hulp- en doorverwijsmogelijkheden er zijn. Doel was om deze sleutelpersonen in de eerstelijns beter in staat te stellen het gesprek aan te gaan met mensen over armoede en schulden, hen vroegtijdig door te verwijzen, zodat mensen minder lang alleen staan in hun strijd en eerder geholpen worden.

Geef armoede een gezicht

Ondanks corona werkte een kleine tiental vrijwilligers/ambassadeurs van de Armoedecoalitie zich een slag in de rondte. Zij geven een gezicht aan mensen in armoede door het vertellen van hun verhaal (in beeld, op schrift, in theaterlijke vorm en tijdens bijeenkomsten), present te zijn en leggen de verbinding met hulp- en dienstverleners en beleidsmakers. Ze brengen regelingen en mogelijkheden

onder de aandacht van bewoners met een kleine beurs, bieden een luisterend oor en een goed gesprek. Ze halen signalen op en brengen die onder de aandacht van het platform, zodat er concreet actie kan worden ondernomen. Zij steken mensen letterlijk een hart onder de riem.

De focus lag in 2020 op het organiseren van de activiteiten op Internationale armoededag en de 3 mooi meegenomen markten. Een markt waar mensen met een kleine beurs gratis spullen kunnen krijgen en tegelijkertijd geïnformeerd worden over allerlei regelingen en mogelijkheden die er zijn in de stad zoals stichting leergeld, jeugdfonds cultuur en sport, de U-pas etc.

Per 1 november startte een speciale coördinator ter ondersteuning van de vrijwilligers. Dit is voor twee jaar mogelijk gemaakt door het Oranjefonds.

Onderwijs en armoede

Het buurtteam jeugd maakte samen met de werkgroep jongeren een glossy tijdschrift over armoede voor gezinswerkers, leerkrachten schooldirecteuren. De glossy staat boordevol tips over hoe je het gesprek kunt aangaan met kinderen over geld en schulden, welke regelingen en voorzieningen er zijn, wat handige tips zijn. Met de glossy/krant in de hand gingen de buurtteammedewerkers op pad richting schoolleiders en leerkrachten. Om hen handvatten te bieden om kinderen in armoede te zien en te horen; en leerkrachten handelingsvaardigheden te bieden om hiermee zo goed mogelijk om te gaan. Ook agendeerden we (via het buurtteam) het thema 'armoede' op de agenda van de lerende netwerken. Aan deze netwerken nemen deel: leerplicht, schoolleiders, leerkrachten en ib-ers. Er zijn 5 wijknetwerken en 1 stedelijk. In gesprek met de lerende netwerken leggen we een basis om armoede in het onderwijs beter bespreekbaar te maken, sneller te herkennen en hierop actie te overnemen.

Wegwijs in fondsen en regelingen

Eén van de knelpunten in de stad is dat ook veel hulpverleners lang niet alle regelingen en fondsen weten te vinden en benutten. Met financiële steun van de RDO De Balije hebben we in 2019 onderzocht wat de belemmeringen precies zijn om gebruik te maken van de diverse fondsen. En wat helpend zou zijn. Dit is uitgemond in een overzicht van alle fondsen op onze website, met een stroomschema

waarin je makkelijk kunt zien of je in aanmerking komt voor een fonds en zo ja, hoe je het moet aanvragen. In 2020 vervolgden we het project om de bekendheid en het enthousiasme onder hulpverleners voor fondsen te versterken. Zodat zoveel mogelijk mensen de financiële regelingen aanvragen waar ze recht op hebben en de steun van een fonds kunnen aanvragen om vooruit te kunnen komen, samen met een hulpverlener. Om het nog extra makkelijk te maken realiseerden we ook een Utrechtse Geldzoeker. Een digitale zoekmachine die je razendsnel toeleidt naar het juiste fonds. Te vinden op: <https://utrechtsegeldzoeker.nl/>.

Weekje Weg

Ondanks corona is het jaarlijkse weekje weg voor gezinnen met kinderen onder de 12 jaar toch doorgegaan. Met dank aan de inzet van onze vrijwilligers die de werving, selectie en voorlichting deden, konden 27 gezinnen een weekje gratis op vakantie via Stichting Weekje Weg en de Gemeente Utrecht.